

Motion till riksdagen 2005/06:Ub500

av **Mikaela Valtersson m.fl. (mp)**

Pojkars resultat i skolan

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om behovet av fördjupad kunskap om varför pojkar som grupp har mycket sämre resultat än flickor i skolan.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om behovet av åtgärder för att förbättra pojkars resultat och de olikheter som finns mellan könen i det svenska utbildningssystemet.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om behov av en översyn av de nationella styrdokumenterna för att bättre anpassa skolan efter både pojkar och flickor.

Motivering

Skolan skall vara en plats där alla individer får växa och utvecklas utifrån sina egna förutsättningar. Skolan bör i hög grad vara anpassad efter olika individer och deras behov. Det talas ofta om bristen på jämställdhet, inte bara i samhället i stort, utan också i skolans värld. Vi får då ofta fått höra om killar som tar stor plats och som får mycket uppmärksamhet av lärarna och om tysta tjejer som inte blir sedda i samma utsträckning. Men frågan är om detta fortfarande är en aktuell problematik och om den i så fall borde leda till att mer uppmärksamhet och resurser satsas på flickorna?

Studieresultat

Hur ser verkligheten i skolan ut idag för pojkar och flickor och män och kvinnor i högre utbildning?

Det finns stora skillnader i studieresultat i svenska skolan mellan pojkar och flickor. Flickor som grupp har väsentligt bättre resultat än pojkar som grupp i skolan. Könsskillnader i betygen i de olika ämnena visar en viss vari-

Fel! Okänt namn på

ation, men flickorna har bättre betyg i samtliga ämnen med ett enda undantag: idrott och hälsa. Pojkarnas genomsnittliga betyg är väsentligt lägre än flickors i grundskolan. En betydligt högre andel bland pojkar når ej betyget Godkänd i alla ämnen, 22 procent av flickor och 29 procent av pojkar.¹ Det finns också bland pojkar en högre andel som ej nått Godkänd i något av ämnena svenska, engelska eller matematik. Tittar man på de nationella proven är det betydligt fler flickor än pojkar som har högre resultat på proven. Den största differensen hittar man i svenska, men stora skillnader finns också i engelska. I matematik är det i stort sett ingen skillnad. Läsning och svenska uppvisar genomgående stora könsskillnader. Mer än dubbelt så många svenska pojkar (17 procent) än svenska flickor visar ett mycket svagt läsresultat². Sverige tillhörde vid båda testtillfällena de 7–8 OECD-länder i undersökningen som hade de största skillnaderna mellan könen.

Ibland hörs som en förklaring till denna skillnad mellan könen i skolresultat att flickorna mognar tidigare och att de därmed har ett försprång i grundskolan som pojkarna senare i gymnasiet och högskolan tar igen. Men ser det ut så idag?

Av de elever som fick slutbetyg från gymnasiet läsåret 2002/03 och därmed högskolebehörighet fanns 87 procent pojkar och 92 procent flickor. I samtliga gymnasieprogram har flickorna högre genomsnittliga slutbetyg. Även inom komvux har kvinnorna högre betyg totalt sett. Av andelen elever som fullföljt sin gymnasieutbildning inom fyra år var 76 procent pojkar och 82 procent flickor. Andelen pojkar på gymnasieskolans individuella program utgör 5 procent och flickorna 43 procent. Betydligt fler pojkar väljer gymnasiet yrkesförberedande program, och flickor väljer i högre utsträckning de studieförberedande.

15 procent av männen och 21 procent av kvinnorna går direkt till högskolan efter gymnasiet. Kvinnor utgör en majoritet av de studerande i högskolan, 60 procent kvinnor och 40 procent män. En större andel kvinnor än män har sju år senare examinerats från högskolan. Knappt 80 procent av kvinnorna och knappt 60 procent av männen har tagit examen sju år efter nybörjaråret. Inom forskarutbildningen är könsfördelningen på väg att utjämnas. Männen har till idag varit fler men 2004/05 är det i stort sett lika många kvinnor som män registrerade som forskarstuderande.

Duktig eller tuff i skolan?

I rapporten *Kön och skolframgång: tolkningar och perspektiv* av Mats Björns-son som är framtagen på uppdrag av Myndigheten för skolutveckling diskuteras och redovisas forskning som visar att det bland pojkar ofta råder en kultur där de inte alltid anstränger sig för att nå bra resultat utan är fokuserade på att

¹ Rapport 7 Utbildningsdepartementet, könsskillnader i utbildningsresultat.

² OECD-studie Pisa 2000.

dagligen hävda sin position i förhållande till andra killar med olika status och därmed få popularitet. Deras kraft ägnas på så sätt mycket åt att positionera sig socialt. Det finns på flera håll en "antipluggkultur" som påverkar pojkarna. Killar som istället sätter skolarbetet i första rummet riskerar att bli mobbade och får ofta låg status.

Det visar sig i forskningen att det är i de tidiga åldrarna som pojkar inför sina kamrater vill ge intryck av att göra litet eller inget skolarbete och där det viktigaste tenderar vara att vara rå, tuff, cool och farlig.

Det har länge varit fokus på att flickor måste synas mer för att hävda sig och kunna konkurrera med pojkar inom utbildning och arbetsmarknad. Men då man ser att flickor idag med råge bräcker killarna i utbildningsresultat kan man undra om det har varit tillräckligt fokus på pojkar och mansrollen. Flickornas roll har i debatten varit mycket mer synlig och diskuterad. Har kanske samhällets och politikens ambitioner för enögt varit inriktad på flickornas förändring och ej utmanat mansrollen?

I senare forskning har bilden av pojkarna som tar mest plats och får lärarens uppmärksamhet i klassrummet nyanserats. Bilden av de stökiga pojkarna och de tysta flickorna verkar inte längre helt stämma (t.ex. Yates 1997). Flickorna har i högre grad än pojkar ändrat sin identitet och könsroller (Öhrn 1990). Även om det visat sig i flera undersökningar att killarna får lärarnas uppmärksamhet så visar det sig att det ofta rör sig om negativ uppmärksamhet (Lafrance 1991). Pojkarna blir oftare kritiserade och får fler tillsägelser samtidigt som flickorna får mer hjälp med sitt arbete.

Är det så att vi har anpassat skolan efter flickor som grupp och i högre utsträckning ser pojkarna som ett problem? Att lyckas i skolan och få bra resultat verkar vara viktigare i flickkulturer än pojkulturer. Forskning i Norge (Birkemo 2002) visar att flickor trivs bättre i skolan än pojkar. Flera undersökningar visar också att flickor är mer motiverade och lägger ner mer tid på sitt skolarbete och att de är uthålligare. Detta visar sig också i Pisa. Pojkar verkar vara mer inriktade på prestation, men också på att undvika att prestera om de ser risk för misslyckande. Flickorna visar större uthållighet och jobbar vidare och slutför arbetet när killarna ger upp.

Vad innebär detta för de pojkar som genom skolgången lyckas sämre och som mer ses som problematiska efter skolan då de växer upp till män? Vad innebär det för deras självbild och möjligheter i livet?

Behov av åtgärder

Utbildning betyder mycket i dagens samhälle. Hur ska alla pojkar klara sig i framtiden i konkurrensen på arbetsmarknaden efter genomgången skolgång där de haft sämre resultat än flickor och ofta setts som problem och störande? Har vi skapat en skola som är bättre anpassad efter det ena könet? Att ha kunskapsluckor och dåliga betyg riskerar att bli en negativ spiral för många med svårigheter att etablera sig på arbetsmarknaden. I värsta fall leder detta till att man får en sämre självbild och slutar tro på sin egen förmåga och skap-

Fel! Okänt namn på

ar en känsla av utanförskap. De som har låga betyg eller rent av saknar slutbetyg får en svagare ställning på arbetsmarknaden.

Det krävs stora ansträngningar och kraftfulla åtgärder för att bryta utvecklingen och se till att skolan är en plats för alla individer som stärker och ger kunskaper för livet. Det måste till en analys om varför det ser ut på det viset att killar som grupp lyckas så mycket sämre än tjejer som grupp. Dessa skillnader måste man komma till rätta med. Det kan inte vara acceptabelt att en så stor grupp går genom hela skoltiden med så mycket sämre resultat.

Regeringen bör ta initiativ till fördjupad kunskap om varför pojkar som grupp har så mycket sämre resultat än flickor som grupp. Regeringen bör vidare vidta åtgärder för att förbättra pojkars resultat och utjämna de olikheter som finns mellan könen i det svenska utbildningssystemet.

Är det kanske dags att se över styrdokument och arbetssätt för att göra dem mer "killvänliga"? Det måste vara möjligt att bryta dessa mönster och ge alla flickor så väl som pojkar, möjlighet att prestera efter sin förmåga. Regeringen bör göra en översyn av de nationella styrdokumenterna för att se om det behövs göras förändringar för att bättre anpassa skolan efter både pojkar och flickor.

Stockholm den 4 oktober 2005

Mikaela Valtersson (mp)

Mona Jönsson (mp)

Gustav Fridolin (mp)

Lotta Hedström (mp)